

00010746263

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu

Sayı : 49654233/010.07.01
Konu : Mevsimlik Tarım İşçilerine
Sunulacak Sağlık Hizmetleri

DAĞITIM YERLERİNE

Bilindiği gibi insan yaşamının devamı ve ekonomik kalkınma bakımından önem arz eden sektörlerin başında tarım yer almaktadır. Tarım, dünyada olduğu gibi ülkemizde de ikinci istihdam alanıdır. Yapılan araştırmalar; ülkemizdeki yaklaşık yedi milyon tarım işçisinin en az yarısının mevsimsel gezici tarım işçisi olduğunu; özellikle doğu ve güneydoğu illerinden, çok sayıda ilimize, hasat mevsimi ve ürün çeşidine göre, genellikle Nisan ayında başlayıp Kasım ayında sona eren mevsimsel tarım işçisi göçü yaşandığını ortaya koymuştur.

Tarım işçisi olarak çalışmak amacıyla, buldukları illerden diğer illere ya da aynı ilin tarım alanlarına aileleri ile birlikte giden bu vatandaşlarımızın nüfusa kayıtlı ilgili genel sorunları, sürekli yer değiştirmeleri, sunulan hizmetler ile bu hizmetlere erişim konusunda bilgi yetersizlikleri önemli sağlık sorunları yaşamalarına sebep olmaktadır. Biyolojik, fiziksel, kimyasal, sosyokültürel ve psikolojik birçok faktör, bu kişiler ile ailelerinde, hastalık ve erken ölümlerin daha sık görülmesi sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca, bölgeye özgü endemik hastalıklar, mevsimsel tarım işçileri aracılığıyla göç ettikleri yerlere taşınabilmekte; anne/çocuk sağlığı, bağışıklama ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele gibi temel sağlık hizmetlerinin sunumunda sorunlar yaşanabilmektedir.

Bu nedenlerden dolayı, erken ölüm, sakatlık ve hastalıkların en fazla görüldüğü bu grubun temel sağlık hizmetlerine erişimlerini artırmak, sağlık sorunlarını kontrol altına almak ve sunulan hizmetleri sürdürülebilir kılmak büyük önem taşımaktadır. Konu hakkında, 05/02/2015 tarihli ve 29258 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 'Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği'nin 30 uncu maddesinin ikinci bendinde, toplum sağlığı merkezlerinin mevsimlik nüfus hareketlerine ilişkin görevleri tanımlanmıştır. Ancak, yapılan çalışmalar, mevsimlik tarım işçisi göçüne katılan ailelerin hastalık ve erken ölüm nedenlerinin ortadan kaldırılması ya da kontrol altına alınabilmesi için ilgili kurum ve kuruluşlar ile birlikte, çok paydaşlı bir bakış açısı ve bütüncül bir hizmet anlayışıyla çalışılması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu minvalde, aşağıda yer alan hatırlatmaların ve açıklamaların yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur:

Toplum Sağlığı Hizmetleri Daire Başkanlığı
Prof.Dr.Nusret Fişek C.No:41 Yenişehir/ANKARA
www.thsk.gov.tr

Bilgi İçin: Ayşegül UNLU
Ebe
e-posta: Aysegul.Unlu3@saglik.gov.tr

1) Mevsimsel gezici tarım işçilerine ve ailelerine, birinci basamak koruyucu sağlık hizmetleri; 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Çok Paydaşlı Sağlık Sorumluluğunu Geliştirme Programı” konulu 2014/21 sayılı Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda; bireyle birlikte sosyal, biyolojik ve fiziki çevreyi de kapsayacak şekilde; çok paydaşlı bir yaklaşımla ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek birlikleri, sivil toplum kuruluşları ile vatandaşların görüş, öneri ve katkılarıyla” sunulacaktır.

2) Mevsimsel gezici tarım işçisi gönderen ve alan her il ve ilçede, 24 Mart 2010 tarihli ve 27531 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi” konulu 2010/6 sayılı Başbakanlık Genelgesi gereğince, mülki idare amirinin başkanlığında, o ildeki ve ilçedeki ilgili kurum ve kuruluş, işçi, aracı ve işveren (toprak sahibi/işleyen) temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan, mevsimlik çalışma döneminin başında ve sonunda toplanması öngörülen “İl/ilçe Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Kurulu” çalışmalarına azami katkı verilecek ve işbirliği gerektiren konuların planlaması bu kurullar aracılığıyla yapılacaktır.

3) Gerekli hallerde konular, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu gereğince oluşturulan “İl/ilçe Hıfzıssıhha Kurulu” gündemine taşınacaktır.

4) İlde bulunan mevsimsel gezici tarım işçilerinin ve ailelerinin sayısının tespit edilmesi, hizmetin planlanabilmesi için öncelikli iş olarak kabul edilecektir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için;

a) İlgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde mevsimsel gezici tarım işçilerinin yoğun yaşadığı ilçe/mahalle/köyler belirlenecek; aile hekimliği sistemine kayıt oranının düşük olduğu yerlerde, mevsimsel gezici tarım işçileri ve ailelerinin verileri muhtarlıklar üzerinden toplanacak; bu kişilerin, ilgili mevzuat hükümlerine göre aile hekimliği sistemine kaydı yapılacaktır.

b) Göç alan ve veren illerdeki aile hekimliklerinin konu hakkındaki farkındalıkları artırılacak; aile hekimlerinin, kendilerine kayıtlı olan mevsimsel gezici tarım işçileri ve aileleri ile bunlardan riskli grupta olanların (gebe, loğusa, yaşlı, kronik hastalığı olanlar vb.) listelerini, ilden ayrılmayı planladıkları dönemlerde, bağlı oldukları toplum sağlığı merkezlerine bildirmeleri hususu yakından takip edilecek; Kurumumuz web sayfasında www.mevsimliktarimiscileri.com adresinde yer alan eğitim dokümanlardan faydalanılarak mevsimsel gezici tarım işçileri ve ailelerinin, aile hekimliği personeli tarafından eğitilmeleri sağlanacaktır.

c) Göç alan iller, göç veren illerin halk sağlığı müdürlüklerinden gelen verilerin yanı sıra, illerinin gıda tarım ve hayvancılık il müdürlüğü ile işbirliğiyle çiftçi üzerinden, tarım sezonunda ise kolluk kuvvetlerinin kimlik bildirim kayıtlarından faydalanarak mevsimsel gezici tarım işçilerinin sayısını ve yaşam alanlarını tespit edeceklerdir.

d) Tarım iş aracıları, 27/05/2010 tarih ve 27593 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği” doğrultusunda, çalışmaya götürecekleri işçilerin sözleşme bilgilerini Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüklerine bildirmekle yükümlü olduklarından bahse konu müdürlüğün verilerinden de yararlanılacaktır.

5) Mevsimsel gezici tarım işçileri ve ailelerine, birinci basamak sağlık hizmetleri, toplum sağlığı merkezi ve aile hekimliği personeli tarafından sunulacaktır. Buna göre;

a) Mevsimsel gezici tarım işçilerinin, çalışacakları bölgede kısa süreli kalmaları halinde hizmetler, toplum sağlığı merkezleri ve başvuruda buldukları aile hekimliği birimleri tarafından "misafir hasta" uygulamasına göre sunulacaktır.

b) Çalışacakları bölgede uzun süre kalmaları halinde ise mevsimsel gezici tarım işçileri ve aileleri, talepleri alınarak uygun bir aile hekimine kaydedilecek ve ihtiyaç halinde "gezici sağlık hizmeti" sunulması sağlanabilecektir. İlaçlar "*Eczane Bulunmayan Yerleşim Bölgelerinde Yaşayan Halka Yerinde İlaç Teminine İlişkin Protokol*" kapsamında temin edilebilecektir.

c) Gerekli hallerde, hizmetlerin sunumunun, mevsimlik gezici tarım işçilerinin iş dönüş saatleri gözetilerek gerçekleştirilmesine yönelik düzenlemeler yapılabilecek, bu durumda, personel mağduriyetine sebebiyet vermemek için gerekli tedbirler alınacaktır.

6) Sağlık eğitimleri kapsamında;

a) Eylül-Ekim aylarında mevsimsel gezici tarım işçilerinin yoğun olarak yaşadıkları yerleşim yerlerine hizmet sunan toplum ve aile sağlığı merkezi çalışanlarının konu hakkında eğitimleri yapılacak; Kasım ve Mart ayları arasında ise mevsimsel gezici tarım işçileri ve aileleri ile tarım iş araçlarının sağlık eğitimleri gerçekleştirilecektir.

b) İlgili kurum ve kuruluşların idarecileri ile personelinin (öğretmenler, din görevlileri gibi) konu hakkındaki farkındalığı artırılacaktır.

c) Su dezenfeksiyonu, arazi tipi tuvalet yapımı, kimyasalların uzaklaştırılması ve güvenli pestisit uygulamaları, üreme sağlığı, acil durumlarda ulaşılabilecek telefon numaraları, sağlık hizmetlerine ulaşma, bulaşıcı hastalıklar ve bağışıklama gibi mevsimlik gezici tarım işçileri için özellik arz eden konular hakkında farkındalık ve/veya eğitim çalışmaları yapılacaktır.

Mevsimlik gezici tarım işçilerine, birinci basamak sağlık hizmetlerinin, yazıda açıklanan ilkeler doğrultusunda planlanarak sunulması, verilerin Nisan ve Kasım aylarında Kurumumuz ile paylaşılması hususunda,

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. İrfan ŞENCAN
Bakan a.
Kurum Başkanı V.

Dağıtım:

81 İl Valiliği (Halk Sağlığı Müdürlüğü)

Toplum Sağlığı Hizmetleri Daire Başkanlığı
Prof.Dr.Nusret Fişek C.No:41 Yenışehir/ANKARA
www.thsk.gov.tr

Bilgi İçin: Ayşegül ÜNLÜ
Ebe
e-posta: Aysegul.Unlu3@saglik.gov.tr